

Kvitnú slivky, ľudí tu niet

Vojna je bez pochyby svinstvo. V správach o nej sme vždy zahltení príšernými dôkazmi o ničení, o štatistikách zosnulých, neľudskej tyranii, pádoch ekonomík, agónii preživších a predovšetkým o chaose, ktorý po sebe zanecháva (tieto aspekty sú znázornené v pozadí mojej práce prostredníctvom koláže). Avšak každá tragédia má jednu a tú istú pachuť. Trpký dôsledok, ktorý na nás doľahne ticho a neľútostne. Ide v šľapajach všetkých vojen a usídlil sa tam, kde nastal pokoj.

Prázdnota. Nie je výrazná v mori smrti. Prichádza až neskôr, keď svet pomaly stíchne a plač ide do úzadia. Ľudia síce môžu žialiť, ľudia môžu začať zabúdať, môžu sa sťahovať, môžu zošalieť, ale prázdnote neuniknú. Táto myšlienka vo mne zostala po prečítaní kapitoly Slivky. Na prvý pohľad nie prominentná, opakuje sa v knihe mnoho ráz.

V náručí zrúcanín a spálených domov sa uchytila príroda. Populácia je zdecimovaná a ako v post-apokalyptických filmoch, všade sa objavuje zeleň. V bosniansky dedinách nahradilo ľudí ovocie, stromy, kry. Po starých obydliach sa začali rozťahovať popínavé rastliny roznášajúc nový život. Kiežby toto platilo aj pre ľudí. Kiežby sa ľudia dokázali tak rýchlo a bezstarostne zbaviť svojich tráum, bôľov a rán. Túto paralelu znázorňujú rebrá v centre mojej koláže. Sú starým životom, zabudnutou spomienkou. Rebrá obklopujú slivky, jedny z prvých plodín, čo priniesli regeneráciu na územie zmučenej Bosny. Tie predstavujú nádej.

Neexistuje však len fyzická prázdnota (presvedčila som sa o tom v kapitole Úpal). Mnohé duše preživších budú trpieť do samého konca, neschopné sa odpútať od hrôz, ktoré prežili. Ich jadro presiakla prázdnota, prišli o zmysel žitia a vôľu pokračovať. Ostali im iba kosti. Veľmi veľa kostí. Ich vnútro je duté, ich povrch je holý. Sú bez svalov, ktoré by mohli podporovať, bez krvi, ktorá by mohla okolo nich cirkulovať. Už netvorí dýchajúcu bytosť. Ľudia Srebrenice nemali od nich ďaleko. Kosti sú jediná a posledná vec, na ktorej im vtedy záležalo. A jedného dňa sa nimi stanú aj oni. Slivky budú kvitnúť ďalej.

Nina Tomandlová II.B